

BESLUT

2017-10-16

Dnr: 16/03156,
3160, 3162 och
3181**SAKEN**

Ekot, P1, 2016-11-14, kl. 7.00 och *Rapport*, SVT1, 2016-11-14, kl. 19.30 samt *Aktuellt*, SVT2, 2016-11-14, inslag om utnämningen av president Donald Trumps chefsstrateg; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslagen frias. Granskningsnämnden anser att de inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGEN**Inslaget i *Ekot* den 14 november 2016, kl. 7.00**

Inslaget handlade bland annat om att president Donald Trump hade utsett Steve Bannon till chefsstrateg och att det hade väckt starka reaktioner. Nyhetsuppläsaren sa att Steve Bannon tidigare hade varit chef på ”högerpopulistiska nyhetssajten Breitbart News”. Reportern i inslaget sa att Breitbart News var en webbplats som ”associeras med vit makt-rörelsen och som publicerar texter och rubriker som är antisemitiska och sexistiska”.

Inslaget i *Rapport* den 14 november 2016, kl. 19.30

Inslaget hade rubriken ”Usa – Kontroversiell utnämning” och handlade om utnämningarna av Steve Bannon till chefsstrateg och Reince Priebus till stabschef och vilka reaktioner det hade väckt i USA. Reportern i inslaget sa bland annat att ”Bannon var kampanjchef och förde en hård högerpopulistisk linje under valet...”. Därefter intervjuades direktören för Utrikespolitiska institutet som beskrev Breitbart som en plattform för rasistiska och sexistiska åsikter. Direktören sa bland annat följande.

Breitbart har bedrivit en sexistisk politik med rubriker som att preventivmedel gör kvinnor tokiga, det är nivån på språket. Den typen av politik kommer sig av att Trump har blivit vald på en bas av intolerans, på en bas av rasism och sexism som han

har använt i sin kampanj. Symbolen för detta är då Steve Bannon.

Därpå intervjuades Sveriges Televisions (SVT) USA-korrespondent. Korrespondenten sa bland annat följande.

[---] Så har du den här oborstade högerpopulisten Steve Bannon på andra sidan som är hans totala motsats. Vi pratade lite om Breitbart här i inslaget, som ett exempel så publicerade man till exempel en kommentar om att man hyllade sydstatsflaggan bara kort tid efter att en massaker där nio människor miste livet i South Carolina av en gärningsman som poserade med sydstatsflaggan. Så att de här två utnämningarna går i klinch med varandra.

Korrespondenten sa vidare att många var förfärade över utnämningen av Steve Bannon och att många amerikaner hade svårt att förstå hur Steve Bannon som står så långt på högerkanten skulle kunna representera dem. Slutligen sa korrespondenten följande.

Demokraternas senatsledare Harry Reid twittrade i dag på Twitter och skrev om att "nu så har vi alltså vit makt-rörelsen inne i Vita huset".

Inslaget i *Aktuellt* den 14 november 2016

I det så kallade löpet till inslaget sades följande.

Som om statsministern skulle anställa Avpixlats chef. Så beskriver expert Trumps nya rådgivare. Göran Rosenberg kommenterar i *Aktuellt*.

Inslaget hade rubriken "Trump utser rådgivare – Högerextremist" och i påannonseringen sa nyhetsuppläsaren följande.

Så till USA där den tillträdande presidenten Donald Trump i dag utsåg sin tidigare kampanjchef Steve Bannon som chefsstrateg. Utnämningen av Bannon är mycket kontroversiell och kritiseras från hela det politiska spektret. Bannon leder bland annat en nyhetssajt som anklagas för öppen rasism.

I inslaget som följde rapporterade en reporter om de reaktioner utnämningen av Steve Bannon hade fått i USA och bland annat följande sades.

Men det är framförallt Steve Bannons ledning av nyhetssajten Breitbart som väcker flest frågor. Breitbart kritiseras för att fiska i mycket grumliga vatten och beskylls för att vara en plattform för vit etno-nationalism, antisemitism och islamofobi.

Därefter intervjuades SVT:s USA-korrespondent som bland annat sa att många frågade sig hur Steve Bannon som är en extremhögerpopulist kunde få en av de viktigaste rollerna i Vita huset. Korrespondenten sa avslutningsvis följande.

Demokraternas ledare i senaten, Harry Reid, sa att "nu så har vit makt-rörelsen fått en fot i Vita huset".

Därpå intervjuades en frilansjournalist och expert på amerikansk politik i studion. Frilansjournalisten berättade kortfattat om Steve Bannons bakgrund

och så att Breitbart troligtvis blivit så populär eftersom den slår mot det som uppfattas som ”PK-eliten”. I studion visades en grafisk bild med rubrikerna för fyra olika artiklar som hade publicerats på Breitbart News. Bland annat sades följande.

(Programledare) – Om vi då tittar på den där nätsajten Breitbart News, hur skulle du beskriva den? (Frilansjournalist) – Den är väldigt viktig i ett ekosystem som finns på högersidan där man håller sig till de egna medierna och får sin egen världsbild bekräftad och den finns för all del också på vänstersidan där, om man säger, Hillary Clinton-supportrarna kanske tittar på MSNBC eller läser Huffington Post och problemet är när två såna här personer, kanske grannar, ska prata politik, därför att de har helt olika syn på verkligheten och det finns nästan inga objektiva fakta som de är överens om längre. (Programledare) – Här bakom oss nu kan vi se lite rubriker hur det kan se ut i den här tidningen. ”Skulle du hellre vilja att ditt barn hade feminism eller cancer?” Ett exempel på hur en rubrik kan se ut. (Frilansjournalist) – Precis, och dom har också kritiserat det här Bill Kristol, som är en kommentator på högersidan, för att vara en ”Renegade Jew”, alltså en avfälling, en jude-avfälling och det här blev väldigt kritiserat men det de också gör, som jag tror är väldigt smart, är att de kritiserar media väldigt mycket och målar upp en alternativ verklighetsbeskrivning. Samma som Trump gjorde under sin kampanj som tilltalar väldigt många människor som känner sig bortglömda. (Programledare) – Men det där ”Renegade Jew”, det det är ju antisemitism. (Frilansjournalist) – Absolut och det finns ju en svans av vit makt-människor som tilltalas av budskapet. Det är inte så att Breitbart skriver att den vita rasen är överlägsen men har du den inställningen så får du, så får du mycket argument från den här sajten för att den beskriver integration som enbart ett problem. (Programledare) – Om vi skulle tänka oss en svensk motsvarighet till Steve Bannon och Breitbart News, vad skulle det kunna vara? (Frilansjournalist) – Det skulle vara om vi hade Jimmie Åkesson som statsminister och Mats Dagerlind som är Avpixlats ansikte utåt, skulle bli hans rådgivare i Rosenbad. En person som satt där och hjälpte Jimmie Åkesson att förpacka budskap om systemkollaps, åsiktskorridorer och annat. [---]

Därefter intervjuades en journalist, debattör, författare och USA-kännare. Inledningsvis sades bland annat följande.

(Programledare) – Allra först, din reaktion på den här utnämningen av Steve Bannon. (Journalist) – Nej jag bara kan bekräfta vad som sades. Den är, det, å ena sidan bekräftar det de värsta farhågorna nämligen att Trump skulle ta med sig den delen av, av, av sina supporters, som är då det som man ibland kallar, ja det är i alla fall en starkt höger, en högerinriktad och populistisk del. Det kallas ibland ”alt-right”, alltså en väldigt vit konservativ del av den amerikanska, av hans rörelse. [...]

Journalisten sa därefter också bland annat att han var orolig över det språk som gjort att Donald Trump hade blivit vald till president.

ANMÄLNINGARNA

Sveriges Radio

En anmälare är kritisk till att det i inslaget i *Ekot* sades att Breitbart News var sexistisk, högerpopulistisk och antisemitisk samt hade kopplingar till vit makt-rörelsen. Anmälaren ifrågasätter detta då Breitbart News bland annat har delkontor i Israel och har flera artiklar som uttrycker sig positivt om kvinnor.

Anmälaren är vidare kritisk till att ingen företrädare för nättidningen fick möjlighet att bemöta anklagelserna.

Sveriges Television

Inslaget i Rapport den 14 november 2016, kl. 19.30

En anmälare anser att inslaget i *Rapport* innebar ett ställningstagande mot Donald Trump och Steve Bannon.

Inslaget i Aktuellt den 14 november 2016

Flera anmälare anser sammanfattningsvis att Steve Bannon och Breitbart News på felaktiga grunder utmålades som antisemitiska och en del av vit makt-rörelsen i inslaget. Det kan inte tillåtas utan att någon från Breitbart News får möjlighet att bemöta anklagelserna. Enligt en anmälare är artikeln ”Bill Kristol – Republican Spoiler, Renegade Jew” som i inslaget hävdades vara antisemitisk i själva verket pro-sionistisk och skriven av en judisk man.

Anmälarna är vidare kritiska till jämförelsen med Avpixlat och Sverigedemokraternas partiledare. Det var ovärdigt att skapa ett fiktivt scenario där han kopplas ihop med Avpixlat och vit makt-rörelsen. Uttalandet kunde uppfattas som att Jimmie Åkessons och Donald Trumps politik kunde jämföras. Jimmie Åkesson har tydligt tagit avstånd från Donald Trumps politik.

PROGRAMFÖRETAGENS YTTRANDEN

Sveriges Radio

Sveriges Radio (SR) anser att inslaget överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

Inslaget handlade om presidentens senaste utnämningar. I det sammanhanget ville *Ekot* förklara varför utnämningen av chefsstrategen hade skapat debatt och reaktioner runt om i världen.

På Nationalencyklopedins hemsida står följande om Steve Bannon.

Innan Bannon 2016 fick en av de strategiska nyckelpositionerna som kampanjgeneral i Donald Trumps valrörelse, var han chef för den högerpopulistiska sajten Breitbart News. Sajten har under hans ledning publicerat antisemitiskt, antifeministiskt, allmänt rasistiskt och islamofobiskt material. Bannon förespråkar en mer restriktiv invandringspolitik. Han är mot frihandel, vapenkontroll och aborter och saknar tidigare politisk erfarenhet.

Steve Bannon har själv beskrivit Breitbart som en samlande plattform för den så kallade alt right-rörelsen. ”Alt right-rörelsen” består av olika komponenter men en central faktor som ofta påtalats i forskning och i mediala granskningar är ståndpunkten att den vita delen av USA:s befolkning är utsatt för ett ”vitt folk mord”. Enligt denna konspirativa uppfattning är företeelser som till exempel

immigration och mångfald redskap som det politiska och kulturella etablissemangen använder sig av för att medvetet reducera den vita andelen av USA:s befolkning. Dessutom är kritiken mot islam och muslimer omfattande. Den större populariseringen av själva begreppet ”alt right” brukar tillskrivas Richard Spencer. Richard Spencer är en ledande gestalt inom den amerikanska vit makt-rörelsen och har bland annat i ett av sina tal 2013 lanserat idén om att en ”etniskt vit stat” borde skapas i Nordamerika. Det var Richard Spencer som år 2010 bildade den nätpublikation som gavs namnet Alternative Right. Vit makt-miljön är således en komponent, om än inte den enda, inom alt right-rörelsen som Steve Bannon alltså menar att Breitbart News är en samlande plattform för.

Det kan även nämnas att en krönikör på Breitbart News, som rekryterats och hyllats av Steve Bannon, varit talare på en vit makt-konferens i USA tidigare i år. En bärande komponent inom vit makt-rörelsen är antisemitism. I minst två fall under 2016 har Breitbart News publicerat artiklar där rubriksättning och/eller artikeltexten bedömts som antisemitiskt präglad av grupper som granskar antisemitism. Det rör sig om en artikel där den judiska bakgrunden hos en av Donald Trumps meningsmotståndare lyfts fram redan i rubriken. Ett grepp som är väl känt från antisemitisk propagandistisk tradition. I ytterligare en artikel är Breitbart News kritisk till journalisten och författaren Anne Applebaum och lyfter fram hennes judiska ursprung i flera negativa formuleringar. I artikeln skriver man bland annat: ”This turn of events ended Applebaum’s dream of being Poland’s first Jewish-American first lady”, och; ”And hell hath no fury like a Polish, Jewish, American elitist scorned”.

Breitbart News har publicerat sexistiska rubriker som exempelvis: ”Birth control makes women crazy and unattractive”, och: ”The solution to online harassment is simple: women should log off”. Det är en korrekt beskrivning att kalla rubrikerna sexistiska.

Vad gäller kravet på opartiskhet anser SR att beskrivningarna av Breitbart News är relevanta och bidrar till allsidigheten i rapporteringen. De hjälper lyssnarna förstå vilken typ av webbplats Breitbart News är och därmed även kritiken mot utnämningen av Steve Bannon. SR anser också att beskrivningarna är sakliga utan värderingar, förutom möjligen den att Breitbart News för fram ståndpunkter som inte är i linje med principen om alla människors lika värde. En princip som SR enligt radio- och tv-lagen ska värna i sitt programutbud.

Det kan nämnas att SR:s aktualitetsprogram *PI Morgon* den 4 december 2016 sände en intervju med en ledande företrädare för Breitbart News, Matt Boyle, som då fick ge sin syn på webbplatsens inriktning och kritiken som riktades mot den.

Sveriges Television

SVT anser att inslagen överensstämmer med kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

Inslaget i Rapport den 14 november 2016, kl. 19.30

Utnämningen av Steve Bannon till chefsstrateg i Donald Trumps administration var en nyhet som behövde sättas i ett sammanhang för en svensk publik. I samband med detta var Steve Bannons bakgrund, karriär och politiska inriktning av intresse. I inslaget i *Rapport* intervjuades direktören på Utrikespolitiska institutet, en välkänd och kunnig utrikespolitisk analytiker. I intervjun berättade han bland annat att Steve Bannon grundat tidningen Breitbart News som direktören bland annat kategoriserade som sexistisk.

Inslaget i Aktuellt den 14 november 2016

Flera anmälare har vänt sig mot rapporteringen i *Aktuellt* där det drogs en parallell mellan Steve Bannon och Jimmie Åkesson och Breitbart News och Avpixlat av den externa frilansjournalisten och experten på amerikansk politik. För att göra nyheten mer begriplig för en svensk publik ombads frilansjournalisten att göra en jämförelse med svenska förhållanden av Steve Bannon och webbplatsen Breitbart News. Frågan ställdes av programledaren efter att både Steve Bannon och webbplatsen tidigare beskrivits mer ingående.

Det som beskrevs var att det fanns likheter mellan dem. Som exempel nämnde han att båda publikationerna slår mot etablerade medier som de kallar "PK-eliten" och att de vänder sig till läsare som inte känner igen sig i den gängse mediebild. Frilansjournalisten exemplifierade detta med att bland annat lyfta fram att båda webbplatserna ofta tar upp artiklar om "systemkollaps" och "åsiktskorridorer". Breitbart News är en stor och känd publikation i USA men inte lika känd i Sverige. Avpixlat är betydligt mindre än Breitbart News men mer känd i Sverige. Enligt SVT ryms beskrivningen inom ramen för den roll frilansjournalisten hade i programmet som ger ett större utrymme för personliga ställningstaganden och drastiska formuleringar. Samtidigt som de båda politikernas uppfattningar visserligen skiljde sig åt i vissa frågor fanns också likheter. Som framgår var formuleringarna hypotetiska. Det påstods inte heller att Avpixlat och Breitbart News eller Jimmie Åkesson och Donald Trump verkligen var direkta motsvarigheter.

Rubriken "Renegade Jew" var en av flera rubriker som visade vad som kunde förekomma på webbplatsen Breitbart News. I bild visades även rubrikerna "Would you rather your child had feminism or cancer", "Birthcontrol makes women unattractive and crazy" och "Hoist it high and proud: The confederate flag proclaims a glorious heritage".

I tidningen The Sun har följande publicerats "What is the Confederate flag, why is it considered racist and where has it been banned?" [---] After the war it became a symbol of rebel and pride and was also known as the Dixie flag and

the southern cross. Later in the early 20th century it was adopted by the Ku Klux Klan as it waged a terror campaign against black people”.

I en artikel i tidningen The Atlantic går följande att läsa: ”[...] the people who run Breitbart.com would be like poison for movement conservatism – and their coalition’s prospects in the months ahead, as parts of the ‘alt-right’ that Breitbart.com panders to will keep embarrassing Republicans by advocating on behalf of their nominee with ugly anti-Semitic tropes”.

Just rubriken med formuleringen ”Renegade Jew” hade diskuterats i amerikanska medier utifrån varför webbplatsen över huvud taget anspelade på den konservativa skribentens religion samtidigt som han kallades för ”avfälling” och varför den specifika retoriken användes. I amerikanska medier har det ansetts vara ett dubbelspel som fördes genom att det fanns ett antisemitiskt budskap som täcktes med prosionism.

Det framgår dessutom att syftet med inslaget var att beskriva hur Breitbart News uppfattas politiskt och vilken roll webbplatsen haft, inte att göra en analys av texterna.

Enligt SVT hade programledarens fråga kunnat formuleras mer utförligt med en förklaring om diskussionen i amerikansk media. Med tanke på att formuleringen skedde i direktsändning och att sammanhanget och frilansjournalistens svar var mer utförligt, anser SVT att detta inte var så allvarligt att det strider på kravet på saklighet eller opartiskhet. Anmälaren anför att replikskiftet mellan frilansjournalisten och programledaren där frilansjournalisten beskrev hur personer med vit makt-sympatier kunde tilltalas av en del av webbplatsens budskap gav bilden att Breitbart News var en antisemitisk vit makt-tidning. Det framgick tydligt att frilansjournalisten ansåg att personer med sådana sympatier kunde få argument för sin sak även om webbplatsen inte uttryckligen publicerar sådant material.

SVT vill framhålla att för tillfälligt medverkande, som både direktören och frilansjournalisten var, är kravet på opartiskhet inte lika högt ställt som för en representant för SVT.

AKTUELL BESTÄMMELSE

SVT och SR ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen respektive radion (13 § respektive 14 § i sändningstillståndet). Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade,

debatttagare och andra så kallade tillfälliga medverkande. Om allvarlig kritik riktas mot en klart utpekad part ska dock den kritiserade få bemöta eller kommentera kritiken. Som regel ska detta ske i samma program eller inslag.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden konstaterar att frilansjournalisten, journalisten och direktören var tillfälligt medverkande som var inbjudna i egenskap av experter. Deras uttalanden medför inte att inslagen strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

I inslagen uppgavs bland annat att Breitbart News beskylls för att vara en plattform för vit etno-nationalism och antisemitism. Det uppgavs även att det är en högerpopulistisk nyhetssajt som associeras med vit makt-rörelsen och som publicerat texter och rubriker som är antisemitiska och sexistiska. Nämnden anser att SR och SVT visat tillräcklig grund för de beskrivningar som gjordes av Breitbart News och den utnämnde chefsstrategen i inslagen. Vad anmälarna anfört medför enligt nämndens bedömning inte att inslagen strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

Detta beslut har fattats av Kristina Ståhl, Jan Holmberg, Ulrika Hansson, Clas Barkman, Berivan Yildiz och Malin Bergström efter föredragning av Cecilia Smitt Meyer.

På granskningsnämndens vägnar

Kristina Ståhl

Cecilia Smitt Meyer